

Да сум бистра вода, мори мамо

Ирена Павлова

„Да сум бистра вода/ мори мамо/ да сум бистра вода/ мамо мори, мамице/ јас знам кај да течам...“ - пее една длабока, фолклорна мудрост, која копнеше да го прочисти светот. Бистрата вода во себе ја носи најнеопходната плодност - хуманоста - највозвишената одлика на човештвото. А, да се биде хуман - тоа е вистинска уметност, што се постигнува со вистинска посветеност во битието на универзитетот. Посветеноста е радиосна самоожртва, длабоко мотивирана кон вистинольубието.

Нашата цивилизација е уморна. Сè помалку ги има посветениците на духот, а сè повеќе оние кои се обидуваат физички да го превиват ужасот од големата здодевност на светот, лишен од големи оригинални идеи.

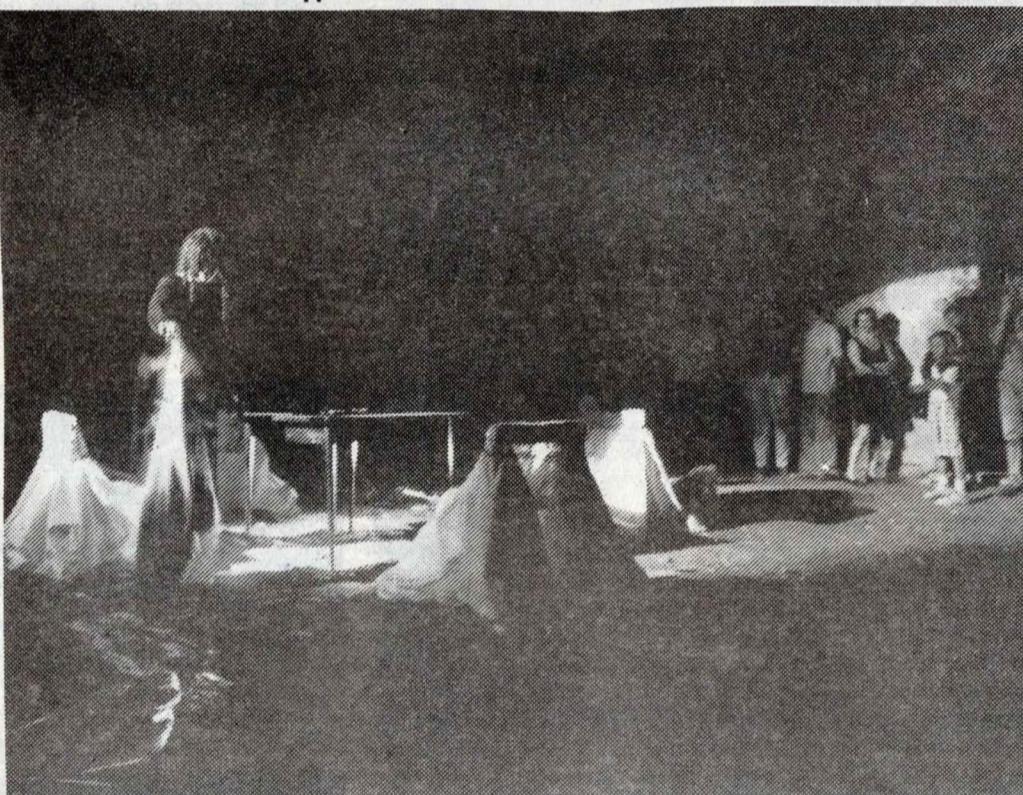
Дали десетте жени, кои неодамна беа собрани во архаичниот простор Чифте амам, им припаѓаат на последните Мохиканки на реткотворечки оптимизам: да се спаси или да се зачува љубовта на постоењето преку катарзата што ја носи плодовата вода „liquor amnii“ врзана за принципот на мајчинството, прочистувањето, кое се обидува да ги одврати луѓето од менталната, психолошка, духовна и физичка депонија.

Во проектот „liquor amnii“ бевме сведоци на едно необично, живо и топло искуство на мултикультурната уметничка егзистенција, синтетизирана во работата на Кети Нолан, Мери Новотни Џонс, Мерилин Арсем, Маргарет Титмор и Мсередит Дејвис (САД) и Искра Димитрова, Жанета Вангели, Маргарита Киселичка - Кајалциева, Мирна Арсовска и Елеонора Стојановик (Македонија).

Во инспиративниот, метафизички, мистериозен простор на Чифте амам, во текот на три вечери, тие, секоја на свој начин и во сопствена осама, а сепак со чувство на заедништво, се обидоа да ја профилираат сопствената визија за проблемот на прочистувањето, проблемот на рагањето од сопствената матка, како единствен начин на индивидуализација и врвна самосвест за нештата.

Иако станува збор за десет проекти: инсталации, перформанси и видео, создадени од жени, ја немаме таа храброст и самобендите

Времето на мултикультурна соработка и експресија, во рамките на „Скопско лето“ ни го подари проектот „Liquor amnii“ (Плодова вода), кој неодамна беше реализиран преку инсталациите, перформансите и видео-изведбите на пет авторки од САД: Мсередит Дејвис, Маргарет Титмор, Мерилин Арсем, Мери Новотни - Џонс, Кети Нолан и пет авторки од Македонија: Искра Димитрова, Жанета Вангели, Маргарита Киселичка - Кајалциева, Мирна Арсовска и Елеонора Стојановик. Примарниот симбол на нивната средба, чиј куратор беше ликовната критичарка Сузана Милевска, е симболот на плодовата вода, со различните ритуали на физичко чистење и духовно прочистување кое се одвиваше во Чифте амамот во Скопје. Плодовата вода донесе плодна соработка, како меѓуучесничките во проектот, така и меѓу оние љубопитници кои дојдоа да ги видат десетте жени-уметнички, кои ветуваат дека ќе ја продолжат соработката и понатаму. Следната станица ќе биде Бостон, а потоа - којзнае каде...

сана сигурност да тврдиме дека азбуката на нивниот творечки израз може штуро да се подведе под поимот „женско уметничко писмо“. Овој поим е мошне проблематичен, со оглед на тоа што во творештвото на еден маж може да постојат повеќе женски елементи, како што и во творештвото на една жена можеме да го најдеме она што се нарекува внатрешен творечки израз на машкиот маниер. Да не говориме и за тоа колку е сложено да го именуваме и дефинираме она што е типично „машко“ и она што го нарекуваме типично „женско“. Кај ли ќе ни стигне, пак, мислата ако почнеме длабоко да ги анализираме видовите комбинации помеѓу едното и другото.

Сепак, постојат известни навестувања: религиозни, општествени, културни, кои ги ицртуваат кроките на

машкиот или, пак, на женскиот агол на восприемање и реализација на животот и на смртта, светото и профаното, доброто и демонското.

Десетте жени, за кои овде станува збор, ги раскажуваат приказните на својот внатрешен свет, врзани за овие есенцијални теми, смилено, топло и прилично дисциплинирано. А бидејќи се жени, се подразбира и женската „обоеност“ во делата, кои до овој проект имаат најсушна потреба да бидат допрени од страна на публиката и да го разбудат длабоко запретаното достоинство на чистото и возвишеното.

Кети Нолан, маркантната и харизматична жената-патник, допатува во Чифте амамот, со огромниот куфер, полен предмети, што го раскажуваат сопствениот живот, преку животот на оваа уметничка:

„Како патник си ги поставувате прашањата што му се иманентни на вечно и на минливото, исто времено: зошто сум ОВДЕ, зошто не сум ТАМУ? Што ми значи ова место и какви се овие предмети што ги собирам? Проблемот на патувањето е секогаш врзан со осамата и со тоа колку, како патници, можеме да се спариме со неа. Патувањето отвора можности за релации со непознатото, со непознатите простори, амбиенти, со различни луѓе и култури. Минувајќи низ овој град, примив толку многу необични информации кои асоцираат како на животот, така и на смртта. Сето тоа го пропуштам низ мене, сè додека самото не посака да замине, како обработена информација. Минав низ Жена-парк, низ улиците на градот, собирајќи цвеќиња, лисја, леб... Беше интересна средбата со

еден старец кој ме праша од каде сум и што барам овде. Ми прииде со срдечна насмевка и понуди да ми го носи куферот. Минувавме низ Камениот мост. Средбата со благонаклонетата старост беше навистина фасцинантна, како што е посебна и привилегијата поради сознанието дека таа сензација на животот кој од секаде блика ја понесуваш во куферот на животот“.

Која е разликата меѓу мажот-патник и жената-патник? - прашавме.

Таа ни одговори дека разликата се состои во тоа што мажот кога патува е заштитен во сопствената авантура. Жената патувач со многу јак мотив ги чекира неизвесните патеки, поставувајќи многу суштински прашања - себеси и на другите. Со многу прашања влегов и во Чифте амамот, каде што по чудесното патување низ градот го отворив куферот и им понудив средба на луѓето на една голема маса.

Во мојот перформанс најден „Маса“ поентата беше - поврзаноста со земјата, која е животодавен раѓачки елемент. На масата за средба, поставувајќи го симболот на земјото, природно тло, кое подоцна го натрупав и потиснав со други нешта, сакав да покажам дека луѓето многу малку имаат вистински контакти со земјата. Тие постојано чекорат по неа, без вистински да ја почувствуваат. Живеат во услови на „спакувано“ живеење. Тоа е случај во Америка, на пример, во земјата каде што живеам. Вистинскиот контакт со природата, со земјата е проблем на човештвото, а не проблем кој се однесува посебно на мажите или на жените! „Култот кон земјата е вистинскиот начин на прочистување“ - заврши Кети.

Кети Нолан е успешен патувач, иконски врзан за земјата, за разлика од Мередит Дејвис, која во перформансот „Птица-жена“, на еден минимален простор, со стилизирани суптилни концентрирани движења, го-наслика внатрешниот раскол пред сè во жената составена од две персони: птицата, која ја носи иконската потреба кон возлетот и слободата и жената поставена во замките на реалноста. Птицата е, пред сè, женско божество, кое го симболизира животот, изврш е на битието,